

(باسى 1 - بەتتە)

جاسىل ئۇمىت

— باس شۇجى شي جىنپىڭ جۇڭخۇا ۇلتىنىىڭ

ماڭگى باياندى داۋمى بېىگىندە نۇرپ، ەكولوگىيالىق وركەنىەت قورلىىلىسن “بەستى ئىبر تۇلعالاندىرۇ” جالىبلىق ورنالاسترۇىنا قامىنىپ، ورمان، جايلىم بايلىغىنىڭ ۇلتانىسن قالىڭدا تۇغا ايقىسن بەتالىس كورسەتتى

يۇڭدىك وزەنىنىڭ جاعاسى، كوكئەمىنڭ لەبى قويۇلاي تۇسكەن شاق. باس شۇجي شي جىنيىڭ 10 جىلدىڭ الدىندا ەككەن اق قاراعايدىڭ بۇتاق - جاپىراعى ماۋەلەپ، بېىككە بوي سوزىپ تۇر .

حايدىيان رايونى، چاۋياڭ رايونى، داشىڭ را- يونى، تۇڭجۇو رايونى... بەيجىڭ قالاسىنداى كوپ- تەگەن اعاشا ەڭز تۇيىنىىندە، باس شۇجي شي جىنيىڭ ۇز قولمىەن ەككەن قالامشالار قاۇلاي ۇسىپ كەلەدى .

”اعاشا ەگىپ، ورمان وسىرۇدە جاسىل قالامشا عانا ەمەس، وتانىمىزدىڭ كوركەم بولاشا- عى دا ەگىلەدى“، - دەپ اتاپ كورسەتتى باس شۇجي شي جىنيىڭ .

باس شۇجي شي جىنيىڭ ەكولوگىيالىق ورتانى قوزغۇغا بۇرىننان ايرىقشا ۇمان بەرپ كەلەدى. ”ەكولوگىيالىق ورتانى قوزغۇدى اناعۇرلىم كورنەكتى ورنىغا قويىپ، ەكولوگىيالىق ورتانى كوز قاراشىمىزدى ايلاعانداي قوزغۇمىز، ەكولوگيا- لىق ورتاغا ومىرگە ماملە جاساعانداي ماملە جاسا- ۇمىز كەرەك“. ”كوز قاراشىمنا“ جانە ”ومىرگە“ تەڭمۇ باس شۇجىدىڭ جاڭا داۋىردە ەكونوميكالىق داۋمۇدىڭ ەكولوگىيالىق ورتانى قوزغۇمەن قاتنا- سن دۇرىس ئىبر جاقتى ەتۇگە تەرەڭ تا- نىمەن كورسەتتى .

ەكولوگيا مەن وركەنىەتتىڭ قاتنىاسىن باعا- داعان باس شۇجي شي جىنيىڭ تەرەڭ وي جۇ- گىرتتى —

ۇزاقاتان بەرى، اسىرەسە، ونەركاسىپ تۇڭگە- رىسىنەن بەرى، ادامزات ۇلى تايىپاقتا بۇرىن بولما- عان وزگەرىس جاسادى، وندىرگىشى كۇشى شاپشاڭ دامۇمەن بىرگە، جازاتىلىستىق ەكولوگيا- لىق جۇيەدە دە وراسان زور وزگەرىس تۇلىپ، ورمان - تويعايلاردىڭ جوعالۇى، سازدى جەرلەر- دىڭ توزۇى، سۇ - توپىراقتىڭ شايىلۇى، قۇاڭشى- لىق پەن سۇ تاپشىلىعى، تاسقىن اپاتىنىڭ جىيىى تۇلۇى، جاھاندىق كلىپماتتىڭ جىلىنىۇى سىياقتى اۇر ەكولوگىيالىق داعدارىستار بەلەڭ بەردى .

ەلىمىز سۇ - توپىراقتىڭ شايىلۇى، جەردىڭ شۇلەيتتەنۇى، تاسقاتقانۇى، سورتاڭدانۇى سىياقتى مەملەكەت جەرىنىڭ ەكولوگىيالىق حاۋىپسىز دىگىنە قاتتىتى ماسەلەلەر دۇنيە ئۇچۇى بويىىشا ەڭ اۇىر مەملەكەتتەردىڭ ئىبرى سانالادى. باقلاۋ - ولشەۋ دەرەكتەرىنىڭ كورسەتۇىشىنە، 2009 - جىلى ەلىمىزدە قوم باسقان جەر اۋدانى مەملەكەت جەر اۋدانىنىڭ %18.03ئىن ۇستاناعن؛ سۇ - توپىراق شايىلغان جەر اۋ- دانى مەملەكەت جەر اۋدانىنىڭ %30ئىن ۇستاناعن .

باس شۇجي شي جىنيىڭ: ”ەكونوكيا كوركەيسە وركەنىەت كوركەيدەى، ەكولوگيا ناشارلاسا وركەنىەت قۇلدىرايدى“، - دەپ تەرەڭ اتاپ كورسەتتى .

جاسىل ئتۇس باس شۇجي شي جىنيىڭنىڭ كوڭىل كوكچىەگىندەگى كورىكتى جۇڭگودا بولۇغا ئىيبس ئتۇس سانالادى. سارى توپىراقتى ۇستىرت- تەن شىققان ونىڭ جادىندا سۇ - توپىراقتىڭ شايىل- ۇنىىڭ زالالى جونىندە وشپەس ەستەلىك ساقталعان؛ قۇجياندا قىزمەت ستەگەن كەزىندە، ول ىلگەرى - كەيىن 5 رەت چاڭئېغىغا كەلىپ تەكسەرۇ - زەرەتتەۋ جۇرگىزىپ، چاڭئېغىداى سۇ - توپىراقتىڭ شايىلۇىن تىزگىندەۋدى ىلگەرلەتكەن. ول كەزىندە قاتتى ا- شىنىپ: حىشى ەدالىزنىڭ، سارى توپىراقتى ۇس- تىرتىتىڭ بازىلىعى كەزىندە سۇى مول، ئشوبى شۇيىگىن جەر ەدى، ورمانىدى وپىراناپ تىنىڭ اشۇدىڭ، بەتالدى، بەيپەىرەكەت اعاشا كەسۇدىڭ سالدارىننان ەكولوگىيالىق ورتا اۇر دارەجەدە ئۇىل- نىپ، ەكونوميكانىڭ قۇلدىراۋى اسقىنا ئتۇستى دەگەن ەدى .

” ەلىمىز جالىبلاي ايتقاندا ەالى دە ورمانىى سىرەك، جاسىل جەلەگى از، ەكولوگىياسى ەلىسىز مەملەكەت سانالادى، اعاشا ەگىپ، ورمان ۇس- رپ، ەكولوگىيانى جاقسازتۇدىڭ مىندەتى اۇىر، جولى ۇزاق“. 2013 - جىلى استاناداعى مىندەتتى اعاشا ەڭز قىيىلىىنا قاتناشقان كەزدە ايتقان باس شۇجى شي جىنيىىنىڭ وىسناۋ تۇجىرىدىماماسى ەل- مىزدىڭ ەكولوگىيالىق وركەنىەت ايلياتىنا تەرەڭ نىقال تەۋدە .

ورمان - تويعاى — قۇرلىقتىق ەكولوگيانىڭ تۇلعالىى ادامزاتتىڭ ۇمىر سۇرۇىنىڭ نەگىزى .

باس شۇجي شي جىنيىڭ بىلاي دەپ باسا دا- رپىتەدى: ”بۇل ماسەلەگە، سوز جوق، جۇڭخۇا ۇلتىنىڭ تارىيىي دامۇىنىڭ بىىگىنەن قاراپ، ۇرپاق- تارعا كورىكتى مەكەن قالدىرىپ، تارىيىتىڭ شەج- رەشى قالامىنان زامانىمىزداعى جۇڭگولقمتار ۇشىن

ۇرپاقتارعا كورىكتى مەكەن قالدىرۇ

وڭ نەىرگىيالىق ەستەلىك قالدىرۇمىز كەرەك“ .

پارتيا 18 - قۇرۇلتايىنانن بەرى شي جىنيىڭ جولداستى ۇيىقتى ەتكەن پارتيا ورتالىق كومىتەتى ەكولوگىيالىق وركەنىەت قۇرلىلىسن ”بەستى ئىبر تۇلعالاندىرۇ“ جالىي تۇلعالىق ورنالاسترۇىن ئىبر تۇتاس جوسپارلاپ ىلگەرلەتۇدىڭ جانە ”ئورتتى جاپپاي ورىنداۋ“ سىتراتەگىيالىق ورنالاسترۇىن ساى- كەستى ىلگەرلەتۇدىڭ ماڭغزدى مازمۇنى ەتتى، مەملەكەت جەرىن جاسىلداندىرۇغا ەكولوگىيالىق وركەنىەتتىڭ ماڭغزدى جاعى رەتىندە ايرىقشا ۇمان بەردلىدى .

ار جولى مىندەتتى اعاشا ەگۇگە قاتناسقاندا، باس شۇجي شي جىنيىڭ مەملەكەت جەرىن جاسىل- داندىرۇ ئسى جونىندە نىقالسى تاپسىرا بەردى: ”الدىڭغىلار ەككەن اعاشىنىڭ كولهڭكەسىن سوغىىلار سايلالايدى، ئىمىزدىڭ بۇىن ۇز قۇلىشىن- سىمەن ۇرپاقتاردى باقتىقا كەنەلتۇى كەرەك“ ؛

”بۇكىل ەلدى جۇمىلدىرۇغا، جالىي خالىق ات- تانىسقا كەلىپ اعاشا ەگىپ، ورمان وسىرۇگە تابان- دى بولىپ، كورىكتى جۇڭگو قۇرۇدى خالىقتىڭ سا- نالى ارەكەتىنە اينالدىرۇغا قۇلىشىۇ كەرەك“ ؛

”مىندەتتى اعاشا ەڭز جاۋاپكەرىشىلىگىن ادا ەتۇدىڭ فورماسىندا جاڭالىق اشىپ، خالىق بۇقارا- سنىڭ مەملەكەت جەرىن جاسىلداندىرۇغا اناعۇرلىم ويداعىداي، اناعۇرلىم قولايلى تۇردە ات سالىسۇنا مۇمكىندىك جاساپ، خالىق بۇقاراسنا اناعۇرلىم كوپ ساپالى ەكولوگىيالىق ونىمىدەر ۇسىنىپ، خالىق بۇقاراسىن ەكولوگىيالىق وركەنىەت قۇرلىلىسىنىڭ جەمتىستىكتەرىنىن بىرگە ئىىگىلىكتەندىرۇ كەرەك“ ... باس شۇجى شي جىنيىنىڭ جەنەكشىلىگىندە، مىللىلارد خالىقتىڭ اعاشى ەڭز، جاسىلداندىرۇ قادامى مىزعماس تاپاندىلىقپەن اقا، جالىجىلۇدا .

ساپحانيا سىندى جىبەيدىڭ سولتۇستىك بولى- گىنە ورنالاسقان ”جاسىل مەرۇەرت“ جارتى عاسىر- دىڭ الدىندا ۇشقان قۇس قونالقا تايپايىتىن، سارى قۇمى اسپانىن جاۋىپ جاتانتىن شەت - شەگىنە كوز جەتپەس ئشول دالا بولاتىن. ساپحانيا ورمان الا- ڭىنداى 3 ۇرپاق ادامدار ۇزاق جىل اعاشا ەگىپ، ورمان وسىرۇگە تاباندى بولىپ، ماڭداي تەرلەرد- مەن سۇارىپ مىللىون مۇلىق جاساندى ورمان القا- بن جاساپ، بەيجىڭ - نيانىيىن - جىبەي وڭرىندە بوراننان ساقتانىپ، قۇم بوگەۋدە، سۇ قاينارىن نار- لەندىرۇدە ماڭغزدى رول اتقاردى .

2017 - جىلى 8 - ايدا باس شۇجي شي جىنيىڭ ساپحانيا ورمان الاڭى قۇرلىلىشىلارنىڭ اسەرلى نىزگى سىتەرى جونىندە ماڭغزدى نۇسقاۋ بەرىپ، ورمان الاڭىنىڭ قۇرلىلىشىلارىن ”ئشول دالانى ورمان القاىنا اينالدىرعان دۇنيە كەرەمەتىن جاساپ، ئسى جۇزىندىك ارەكەتتەرىمەن تۇنىق سۇ، جاسىل تاۋ — باعالى بايلىق ۇستانمىن ئتۇ- سىندىرىپ، بورىشتى ەستە بەرىك ساقتاۋدىڭ، قا- جىرلىلىقپەن شارۋاشلىق قۇرۇردىڭ، جاسىل داۋمۇدىڭ ساپحانيا رۇحىن سومىدادى“، - دەپ القادى .

4 جىلدان كەيىن، باس شۇجي ساپحانيا ماشى- نالاسقان ورمان الاڭى يۇەلياۋشانغا كەلىپ، جاسىل لەپ تولقىن اتقان شەكىسىز ورمان القاين ارالاپ، ورمانشىلارعا امانداستى، ”ئىمىز بۇل ورمانىنىڭ ەكو- لوگىيالىق قالىتى رولىن ماڭگى ساۋلەلەندىرە بەرۇد- مىز كەرەك“، - دەدى ول .

ساپحانيادان باتىسقا قاراي 1700 كىلومەرت السىتا، جىلياتاشان تاۋىنىڭ ەتەگىندە، ”التى اقساقال“ ۇاكىل بولغان بابۇشا ورمان الاڭىنداى 3 ۇرپاق ادامداردىڭ ئىبرىنىڭ ئسىن ئىبرى جالعاسترا قۇمدى تىزگىندەگەن اڭگىمەسى كۇنى بۇگىنگە دەيىن جالعاسۇدا .

2019 - جىلى 8 - ايدا تاستاق جولدى بويلاپ، باس شۇجي شي جىنيىڭ بابۇشا ورمان الاڭىنا كەلىپ قىزمەت تەكسەردى، تەكسەرۇ - زەرتتەسەۋ جۇرگىزدى .

ورمان الاڭىنىڭ بىرنەشە جۇمىسىنى - قىزمەت- كەرى ”شاقپاقتاپ شۇپ ەگىپ قۇمدى نۇرقاقتا- دىرۇ“ جۇمىسىن ىستەپ جاتقان ەدى، باس شۇجي شي جىنيىڭ ولاردىڭ جانىىنا بارىپ، ولاردان جۇمىس ادىستەرىن سۇرادى ەزى ارقى قازۇ سوقا- سن ىلىپ، ولارمەن بىرگە جۇمسقا كىرىسىپ، انه - مىنە دەگەنشە قۇمايت جەردەن 2 مەتردەن ۇزىنى- راق ئتۇزۇ ارقى قازىپ شىقتى .

”التى اقساقالدىڭ“ وسى زامان يۇيۇڭۇمىن- دىق رۇحىن ۇزدىكىسىز ساۋلەلەندىرىپ، ولاردىڭ قىيشىلىق الدىندا باس يىمەي، قۇمدى ئشولىدى با- تىلدىقپەن جاسىل القايقا اينالدىرعان كۇرەس جاساۋ رۇحىن اساققانسىپ، ۇزدىكىسىز كۇشى سالىپ، تاغى دا تىڭ ۇلەستەر قوسىپ، ۇزاق ۇاقت ەڭبەك كورسە- تىپ، قۇلامايتىن جاسىل ۇلى قورعان تۇرعىزۇ كەرەك“، - دەدى باس شۇجي شي جىنيىڭ . جاراتىلىس زاڭدىلىغىن تەرەڭ يگەرۇ جاسىل- داندىردۇدىڭ قاچەتتى تالايى .

باس شۇجى شي جىنيىنىڭ نازارىندا، ەكو- لوگيا ئىبر تۇتاس جاراتىلىستىق جۇيە، ۇزارا يەك سۇبەيتىن، تىمىز بايلىانىستى وركانىيكالىق تىزبەك سانالادى. 2013 - جىلى 11 - ايدا ول العاش رەت ”تاۋ، سۇ، ورمان، اتىز، كول — ئىبر تىرشىلىكتىڭ ورتاق تۇلعالىى“ ۇستانمىن ورتاعا قويىپ، كەيىن وعان ”جايلىمدى“ قوستى .

باس شۇجى شي جىنيىڭ قولدانىلۇ ماقساتىن قاداعالاۋ مەن ەكولوگىيانى قالپىنا كەلتىرىۇدە، سوز جوق، جاراتىلىس زاڭدىلىغىنا بويسۇنۇ كە- رەكتىگىن باسا دارپىتەدى، ”اعاشا ەگەتىندەر تەك اعاشا ەگۇمەن، سۇ تىزگىندەيتىندەر تەك سۇ تىز- گىندەۋمەن، ەگىنجاي قوزغۇشىلار جالالاك تۇردە ەگىنجايدى قوزغۇمەن عانا اينالىسا، ئىبر جاعىنا عانا ۇىپ، ەكىشى جاعىن قاعىس تاستايتىن جايىتكە وڭاي دۇشار ەتىپ، اقرىندا ەكولوگيانىڭ جۇيەلىك بۇلىنۇىنە اپارىپ سوعادى“ .

جايلىم — ەلىمىزدىڭ ماڭغزدى قۇرلىقتىق ەكولوگىيالىق جۇيەسى. خۇاڭخى وزەنى سۇنىىڭ %80ى، چاڭجىياڭ وزەنى سۇنىىڭ %30ى جايلىمدى وڭىردەن باستاۋ الادى. ۇزاق ۇاقىستان بەرى جاي- لىمەنن العانىمىز كوپ، بەرگەنىمىز از، جۇئكەمەدەن اسىرىپ، ارتىق مال جايۇ قۇبىلىسى كورنەكتى بولى- ەاندىقتان، ونىڭ ۇستىنە تاغى كلىپمات وزگەرىسى سىياقتى فاكىتورلار قوسىلىپ، ەلىمىزدەگى باسىم كوپ ساندى جايلىمدا تۇرلىشە دەڭگەيدە تۇباق كەستى بولۇ جايىتى جارىققا شىقتى .

2018 - جىلى پارتيا مەن مەملەكەت قۇرلىمىدا. رىنا رەفورما جاسالىپ، مەملەكەتتىك ورمان شارۋا- شىلىعى جانە جايلىم مەكەمەسى قۇرىلدى .

2021 - جىلى 3 - ايدا مەملەكەتتىك كەڭەس

كەڭەسىيى «جايلىمدى قوزغۇدى، قالپىنا كەلتىرۇ- دى كۇشەيتۇ جونىندەگى ئىبرقاناشا پىكىردى» باسىپ تاراتىپ، جايلىم ەكولوگياسىن قالپىنا كەل- تىرۇدى ىلگەرلەتتى .

قاچجايى - تالهاي قۇلىشىۇدىڭ ارقاسىندا، ەل- مىزدىڭ جايلىم ەكولوگياسىنىڭ ئۇرتسى ناشارلاۋ جاعىداي العاشقى قادامدا اۋىزدىقتالدى، ”13 - بەس- جىلدىقتىنڭ“ سوغىندا جايلىمىنىڭ جالىپلىق وسىمدىك جامىلىغىسىن جامىلۇ دەڭگەيى %66.1كە جەتتى .

”تاۋ، سۇ، ورمان، ەگىنجاي، كول، جايلىم، قۇمدى جۇيەلى جونىگە سالىۇدى ئىبر تۇتاس جوس-

پارلاۋ قاچجەت، بۇعان ’ قۇم‘ دەكەن ئسوزدى قوسۇ كەرەك“، 2021 - جىلى مەملەكەتتىك ەكى ئمىجلىس كەزىندە، ىشكى موڭغۇل ۇاكىلدەر ۇيىر- مەسىنىڭ باياندامانى قاراۋىنا قاتناشقاندا باس شۇجي شي جىنيىڭ وسىلاي دەپ اتاپ كورسەتتى .

ۇزدىكىسىز تەرەڭدەگەن، كەڭەيىگەن عىلمىي

ۇستانىم جاڭا داۋىردەگى مەملەكەت جەرىن جاسىل- داندىرۇ مەن ەكولوگىيالىق وركەنىەت قۇرلىلىسىنىڭ ماڭغزدى جەتەكشىسىنە اينالدى .

جاسىل ئتۇستىڭ كۇشى

— باس شۇجى شي جىنيىڭ خالىقتى وزەك ەتكەن دامۇ ۇستانمىىن كوكەيدە ساقىتاپ، ەكولوگىيالىق حاۋىپ- سىزدىك قالىتقىسىن بەكەمدەۋىگە جەنەكشىلىك ەتىپ، تاماشا ەكولوگىيالىق ورتانىڭ خالىق تۇرمىسى ساپاسى-

نىىڭ ارتۇ تۇيىنىىنە اينالۇىنا مۇمكىندىك جاسادى

ۇاقت سىترەلكاسىن 2021 - جىلى 7 - ايعا

تۇرالايتىق —

نىياڭخى ۇلكەن كوپىرنە كەلىپ، تولقىن اتىپ جاتقان، ئشوب - اعاشىتارى جايقالا وسكەن يانى سازىنا السىستان كوز تاستاعان باس شۇجي شي جىنيىڭ بىلاي دەپ تاپسىردى: ”قوزغۇدى ال- دىمەن ويلاسۇغا تاباندى بولۇ، تاۋ، سۇ، ورمان، ەگىنجاي، كول، جايلىم، قۇم، مۇزدىقتى ئىبر تۇلعا- لاندىرا قوزغۇ مەن جۇيەلى جونىگە سالىۇغا تاباندى بولۇ كەرەك“، ”وسى ارانىڭ جان - جانۇارىن، ئشوبى مەن اعاشىن، سۇى مەن تاۋىن ويداعىداي قوزغۇ كەرەك“ .

چىڭجاي - شىزاڭ ئۇستىرتى ”جەر شارىنىڭ ئۇشىنىشى ۇيەگى“، ”ازيانىڭ سۇ مۇناراسى“ دەپ اتالدى، جۇڭگونىڭ، تىپەتىن، ازىيانىڭ ماڭغزدى ەكولوگىيالىق حاۋپسىىزدىك قالىتقىسى. باس شۇجي شي جىنيىڭ چىڭجاي - شىزاڭ ئۇستىرتىنىڭ ەكو- لوكياسىن قوزغۇا جونىىندە ايقىن ەزى ناقىتى تالاپتار قويىپ، جاڭا داۋىردەگىى پارتيانىنىڭ نى قوزغۇدى ئىبرىنىشى ورنىغا قويۇعا، سوز جوق، تاباندى بولۇ كەرەكتىگىن“ باسا دارپىتەدى . بۇگىنگى تاڭدا، شىزاڭداى شامامەن %80 اۋ-

ماقتاعى مەملەكەت جەرى اشۇعا تىمىم سالىنغان جانە شەكتەلگەن ئوڭىر بولىپ تابىلادى. ەگىنىشى - مالشىلار جبابىي حايۋاناتلاردى قوزغۇشى، ورمان قوزغۇشى، ساز قوزغۇشى بولىپ، قارىل القايتى ئۇستىرتنىڭ ”ەكولوگياسىن قوزغۇشعا“ اينالىپ، قارىل القايتى ئۇستىرتنىڭ ەكولوگياسى جىل ساينىن جاقسارىپ كەلەدى .

پارتيا 18 - قۇرۇلتايىنانن بەرى باس شۇجي شي جىنيىڭ خالىقتى وزەك ەتكەن دامۇ بدەياسىن ۇستانىپ، ئوندىرىس كەڭىستىگىن، تۇرمىس كە- ڭىستىگىن، ەكولوگىيالىق كەڭىستىكتى عىلمىي ورنالاستىرىپ، ەكولوگىيالىق ورتانى قوزغۇدى تىغىم- لىقتى ىلگەرلەتىپ، تاماشا ەكولوگىيالىق ورتانىڭ خالىق تۇرمىسى ساپاسىنىڭ ارتۇ تۇيىنىىنە اينالۇنا مۇمكىندىك جاساپ، مىللىلارد خالىقتى باستاپ قۇلاشىن كەڭ جايغان جاسىل جورىقتى باستادى .

جاسىل جامىلىى ەڭز دەگەنىمىز خالىق تۇرىم- سى باقتىن ەڭز — بىدجىڭ تۇڭجۇو قالا لۇيىشىن ورمان باقشا- سىندا اعاشىتار ەندى - ەندى بۇرلەپ، ومىرشەڭ- دىك كۇش قاۋلاپ، مىڭ جىلدىق ۇلكەن كانالدا سۇلار برەلەڭدەپ اعۇدا .

باقشانىڭ اعاشا ەگۇ اۋماعىندا ئىبر ئىۇپ كۇلگىن ماگولىبا اعاشى بۇرشىكتەيىن دەپ كەلەدى. مۇنى 2019 - جىلى باس شۇجى شي جىنيىڭ مىندەت- تى اعاشا ەگۇگە قاتناسقان كەزدە ئوز قولمەن ەككەن بولاتىن .

”قورشاعان ورتادا زور وزگەرىس تۇىلدى!“ كىشكەنە كەزىنەن سول ماڭدا تۇراتىن قالا تۇرعىنى جاڭ خۇڭنىڭ بىلاي دەدى: وتكەن عاسىردىڭ 90 - جىلدىارىندا، بۇل ارادا 3 ۇلكەن قىستىناق بار بولاتىن، دۇڭڭاڭ جىيىيا ونەىركاسىي زاۋودى جانە ئىشىنارا ”بىتىراڭقى، رەتسىىز، لاس“ كاسپورىندا- رى تاقاۋ ورنالاسقان. ول كەزدە اۋا ناشار، كانال سۇى دا ئىبر مەزگىل لاستانىپ كەتكەن ەدى. 2018 - جىلدان كەيىن جىيىيا ونەركاسىپ زاۋودىن شەگىندە- رپ، لۇيىشىن باقشاسىن سالىۇدىڭ دايدىندىق جۇمىسى باستالدى، سونىمەن ئبارى بىرتىندەپ جاقساردى .

باس شۇجى شي جىنيىڭ بىلاي دەپ اتاپ كورسەتتى: ەزى اناعۇرلىم كوپ زاتتىق بايلىق پەن رۇحانى بايلىق جاراتۇ ارقىلى خالىقتىڭ كۇن ساين ارتقان تاماشا تۇرمىسى قاچجەتىن قاناعاتان- دىرۇ، ەزى اناعۇرلىم كوپ ساپالى ەكولوگىيالىق ونىمىدەرىمەن قامداۋ ارقىلى خالىقتىڭ كۇن ساين ارتقان تاماشا ەكولوگىيالىق ورتا قاچجەتىن قاناعاتان- دىرۇ كەرەك .

الدىمەن جاسىل جامىلىى ەگىپ، ونان سوك قالا قۇرۇ — شىۇڭان جاڭا رايونى قۇرلىلىسىنداى جاڭا ۇستانىم. 2017 - جىلى 11 - ايدىڭ 13 - كۇنى ”مىڭ جىلدىق كوركەم ورمانىنىڭ“ ئىبرىنىشى اعا- شى، ئىبرىنىشى ورمانى 9 - ئومورلى جەر بولىگىن- دە تامىر تارتتى .

2019 - جىلى 1 - ايدا باس شۇجى شي جىنيىڭ شىۇڭان جاڭا رايونىندا قىزمەت تەكسەرگەندە، تەكسەرۇ - زەرتتەۋ جۇرگىزگەندە ايلالما تۇرعىنا شىعپ، السىقا كوز جىبەردى. ول جەلمەن تەرىبەل- گەن بالاپان اعاشىتارعا، كوشەتەرگە قاراپ تۇرىپ، سۇيىنە بىلاي دەدى: ”تۇنىق سۇ، جاسىل تاۋ — باعالى بايلىق، شىۇڭان جاڭا رايونى وسىنداى ەكو- لوگىيالىق ورتاعا سۇيەنىپ قۇنىن ايكىلەۋى، باۋراۋ قۇاتىن ارتتىرۇى كەرەك“ .

باس شۇجىدىڭ ئۇمتى اقتالدى: جالىي جەر اۋدانى شامامەن 18 شارشى كىلومەتر كەلەتىن شىۇڭان شىاۋيە باقشاسىنىڭ اسەم كەلبەتىنىڭ كورد- نىس بەرۇمىجەن جاڭا رايونىنىڭ ورمانىمەن كومەك- رىلۇ سالىسىتىرماسى %30تەن استى .

خالىق ئۇشىن جاسىل جامىلىى ەگۇدە ەزى اريىسىندى دا كوركەم سۇرەت سالىۇ قالامى بولۇ، ەزى نازىك تە مۇقيات كەستە تىگۇ ونەرى بولۇ كەرەك .

تايانۇ جىلداردان بەرى ەساندى كوشە ئمۇيم- سى باقشالارى، جاسىل جەلەك جامىلغان تىنىستى كورنىستىك ورماندار بۇرىنغى بىلىققان، جۇيەسىز بەلگىلەمگە قايشى قۇرلىلىستاردىڭ ورنىن باستى، استانا قالا تۇرعىندارى ”ەكولوگىيالىق اق كەڭىس- تىكتە“ اناعۇرلىم ەركىن تىنىستاپ، جان سارايلارى اشلا ئتۇستى .

شاڭخايدا شاعىن، ۇساق كوكالدار، كىشكەن- تاي باقشالار قالا خالىقنىڭ ماڭاينىدا جارىققا شىقتى. شاڭخايدىڭ ئمۇرلى ەدىس - امدالىدارمەن خالىق ئۇشىن جاسىل جامىلىى جاساعان ”مىڭ باقشا نىچە- نەرىياسىن“ ”قىقىم جەرلەردى“ بوس تاستاماي جاسىل جامىلىى ەگۇ، ”ۇلۇ قايبىغىنا عىياداتچانا سالىۇ“ دەسەك، ارتىق ايتقان بولجايمىز . وتكەن عاسىردىڭ 90 - جىلدارىندا شاڭخايد- دىڭ ادام باسىنا شاققانداى ەلۇمەتتىك كوكالدىڭ اۋدانى شامامەن 1.11 شارشى مەتر بولىپ، ئىبر پاراق گازەتتەن از عانا ۇلكەن بولاتىن. ەڭ جاڭا

ساندى مالمەتتەردە كورسەتلىۋىنىشە، بۇكىل قالانىڭ ادام باسىنا شاققانداى ەلۇمەتتىك كوكال- دىك اۋدانى ارتىپ، 8.5 شارشى مەتىرلىك ”ئىبر بولمەلى ۇيدەي“ بولغان .

جاسىل جامىلىى ەگۇ دامۇ ورايىن دا ازىرلە-

دى —

2014 - جىلى 1 - ايدا كوكىتەم مەرەكەسى قار- ساڭىندا، باس شۇجى شي جىنيىڭ نولدىن تومەن 30 سەلتىسى گرادۇستىق قاقاعان ايازعا قاراماي، ايباق قاردى باسىپ، شەكاراغا ورنالاسقان ىشكى موڭغۇلدىڭ ارشان قالاسىنا كەلدى .

بۇل ارا ورماندى ئوڭىر ، اعاشا كەسۇگە تىمىم سالىنغاندىقتان، سول كەزدە كاسىپ سالاسىنىڭ جا- پالى بۇرلىس جاساۋ مەزگىلىندە تۇرعان - دى. باس شۇجى شي جىنيىڭ كوپشىلىكتى شابتىناندىرىپ بىلاي دەدى: تارىيىتىڭ ئوز كەزەڭدىك سىيياتى بولادى، انانۇ ئىبر كەزدەردە اعاشا كەسۇ مەملە- كەت ئۇشىن ۇلەس قوسۇ بولانتىن، قازىر اعاشا وتىرعىزىپ، ورمان قاراۋ دا مەملەكەت ئۇشىن ۇلەس قوسۇ بولىپ تابىلادى .

وسىدان كەيىن كوپ وتپەي، ەلىمىز تايىبىي ورماندى قوزغۇ اۋماعىن بىرتىندەپ بۇكىل ەلگە كەڭەيتىپ، تايىبىي ورماندى ساۋدالىق سىيياتتى كەسۇدى جاپپاي توقتاتتى. كەزىندەگى تالايالغان ”اعاشا كەسۇشلىر“ ”اعاشا قاراۋشعا“ اينالدى، ىشكى موڭغۇلدان كەلگەن، نەشە ون جىل ورمان جۇمىشىسى بولغان مەملەكەتتىك خالىق قۇرۇلتايىنىڭ ۇاكىلى جوۋ يىجى سولاردىڭ بىرەۋى ەدى .

شى جىنيىڭ 13 - كەزەكت